

Državni izpitni center

P 2 3 2 A 1 0 3 1 3

ŐSZI VIZSGAIDŐSZAK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

2023. augusztus 23., szerda

SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

Moderirana različica

1. FELADATLAP

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
1	1	♦ Népújságban	
	1	♦ publicisztikai	
	1	♦ leírás	
	1	♦ tudományos és/vagy ismeretterjesztő	
Összesen	4		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
2	1	♦ C	
	1	♦ E	
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
3	1	♦ szemléltetés	Vagy ue. másképpen.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
4	1	♦ 1.5. vagy 1.7.	Egy kiírásáért jár a pont.
	1	♦ A képen lerágott fakéreg van, a szövegben olvasható, hogy a fa kérgével táplálkozik. (1.5.) vagy ♦ A képen megrágott fa látható, a szövegben olvasható, hogy fákat is kidönthetnek a víz közelében. (1.7.)	Vagy ue. másképpen. A két magyarázat közül az egyikért jár a pont.
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
5	1	♦ A hódok napja alkalmából.	
	1	♦ A lapos farkának a csapkodásával.	Vagy ue. másképpen.
	1	♦ Stabilizálja a környezetet, a globális felmelegedést hátráltatja.	Vagy ue. másképpen.
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
6	1	♦ H	
	1	♦ I	
	1	♦ I	
	1	♦ H	
Összesen	4		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
7	1	♦ a természet védelmezője	
	1	♦ az erdő mérnöke	
	1	♦ Eurázsia legnagyobb rágcsálója	
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
8	1	♦ kéreg	
	1	♦ egyed	
	1	♦ gát	
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
9	1	♦ nem ereszti át a vizet, nem ázik át	Vagy ue. másképpen.
	1	♦ vízálló	
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
10	1	♦ Pl. A koncerten a tömeget rendőrök felügyelték.	Vagy más megfelelő.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
11	1	♦ karmukkal	
	1	♦ tömött bundájukat	
	1	♦ hátsó/tisztítják	Az egyik kiírásáért jár a pont.
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
12	2	♦ 6 ♦ 1 ♦ 5 ♦ 0	Minden két jó megoldásért 1 pont jár.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
13	3	♦ tartani	Minden helyes megoldásért 1 pont jár.
		♦ számláló	
		♦ bekerítve	

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
14	1	♦ döntögetnek ♦ bevezette	A két ige kiírásáért jár a pont.
	1	♦ B	
	1	♦ C	
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások	
15	3	alany	♦ hó	♦ Minden helyes megoldásért 1 pont jár.
		♦ helyhatározó	víz alatt	
		minőségjelző	♦ úszóhártyás	

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
16	1	♦ alárendelő	
	1	♦ célhatározói	
	1	♦ Pl. Gátjait elsősorban az elég/elegendő/szükséges víz biztosítása végett/céljából/érdekében építi.	Vagy más megfelelő.
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
17	1	♦ -bb	
	1	♦ -csal	
	1	♦ -ssz	
	1	♦ -ly	
	1	♦ -gy	
	1	♦ -sz	
Összesen	6		

Feladat	Pont	Szemponatok
18		
Tartalom	5	a műfaji követelményeknek megfelelően fejti ki a véleményét (tématartás, érvelés)
Stílus	2	a szövegtípusnak való megfelelés (szókincs, arányosság, világosság)
Nyelvhelyesség	3	pontos, világos fogalmazás, a köznyelvi normatív formák használata, a nyelvjárási alakok kerülése, a helyesírási szabályok követése
Szerkezet	1	a szerkezeti követelményeknek való megfelelés, helyes, logikus szövegszerkesztés
Terjedelem	1	120 szó; 10%-kal rövidebb szöveg esetében a terjedelemért nem adható pont
Összesen	12	

2. FELADATLAP

1. Az irányított irodalmi fogalmazás értékelése

A dolgozat témája: Csáth Géza: Szombat este című novellája

A jelölt a dolgozatában a szempontoknak megfelelően elvégzi az alábbiakban leírtakat.

Pont	Ismerteti a részlet témáját: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti a témát.
1	Felszínesen ismerteti a témát, illetve csak a részlet tartalmát írja le.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti a témát.

Pl. Az elbeszélés egy életkép: egy polgári család idilli szombat estéje, amelyben a gyermekkor meghitt világa nagyon szépen kimunkált írói eszközökkel jelenítődik meg. Csáth műve az ünnep témakörét járja körbe, ahol minden eltér a hétköznapi szokásaitól és a megszokottól. A részlet azt mutatja be, hogyan lehet – általunk – ünnep a hétköznapiakból.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám az ismertetés kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Ismerteti az írói elbeszélésmódot: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti az elbeszélésmódot.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól ismerteti az elbeszélésmódot.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti az elbeszélésmódot.

Pl.: A novella érdekessége, hogy nem egy felnőtt meséli el mindentudó narrátorként a régi emlékeit, hanem egy kisgyermek elmosódó időkoordináták közt számol be arról a polgári miliőről, ahol él. A számára érdekes események felidézésével valójában valamennyi szombat este lényegét megragadja. A novella egy egyes szám első személyben megírt monológból áll, ahol minden történés a gyermek észleléseit mutatja be. A mű történetvezetése lineáris, hangulata tiszta és idilli.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám az ismertetés kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Bemutatja röviden, kik alkotják a családot, és utal rá, milyen körülmények közt élnek: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul mutatja be a családot és a körülményeiket.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól mutatja be a családot és a körülményeiket.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan mutatja be a családot és a körülményeiket.
3	Jól, teljességre törekedve mutatja be a családot és a körülményeiket.

Pl.: A család hat főből áll: a szülők, a három kisgyermek (az elbeszélő, Dezső, Eti) és a nagymama él együtt. A korabeli szokásoknak megfelelően a családnak több alkalmazottja is van: Éva, a szakácsnő és Julcsa, a gyermekek ellátásában segédkező fiatal cseléd lány. Nagyon jók a körülményeik: szép a környezet, gazdag a vacsora, a szülők műveltek. Szépen gondoskodnak a gyerekeikről, figyelnek rá, hogy helyesen táplálkozzanak, minden este több fogást – hús, tésztát és főzeléket – tálaltatnak nekik, a cseléddel esténként meséket olvasatnak fel a gyerekeknek: „És három mesét mond el ezalatt.”

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a bemutatás kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Megvizsgálja, mitől más szombat esténként a családban a hangulat, és azt, ki hogyan éli ezt meg: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul vizsgálja meg a hangulat másságát és annak megélését.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól vizsgálja a hangulat másságát és annak megélését.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan vizsgálja meg a hangulat másságát és annak megélését.
3	Jól, teljességre törekedve vizsgálja meg a hangulat másságát és annak megélését.

Pl.: Szombatonként felborul a hétköznapiak rendje, ami az egész családot nagy meglepéssel tölti el. Az elbeszélő gyermek úgy tartja, egész héten ez a legszebb nap, ilyenkor a szüleit is boldogabbnak látja: „apa és anya is, mintha jobban örülnének”. Tudja, hogy az étkezéssel kapcsolatos szabályok sem olyan szigorúak, bármit, akár tojást is lehet enni. Pirítós, az apa által vásárolt hal, túró, különböző fűszerek és krumplicsok kerül az asztalra. Étkezés után is békés hangulatban folyik tovább az este, az apa dohányzik, a gyerekek szórakoztatására füstkarikákat fúj, utána újságot olvas. Teljes az idill. Az elbeszélő arra vágyik, bárcsak minden este ilyen felszabadult légkörben telne.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a vizsgálat kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Bemutatja a lefekvés körüli történéseket: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul mutatja be a lefekvés körüli történéseket.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól mutatja be a lefekvés körüli történéseket.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan mutatja be a lefekvés körüli történéseket.
3	Jól, teljességre törekedve mutatja be a lefekvés körüli történéseket.

Pl.: A vacsora utáni hangulat is zavartalan, a család a szokásos rutinok elvégzésével a lefekvéshez készülődik. A szülők kettesben a tisztaszobába mennek, a férfi zongorázik, néha szomorú, máskor vidám dalokat játszik, a házaspár tagjai beszélgetnek, néha csókot is váltanak. Mindeközben a cselédlány megfürdeti a gyermekeket, és – valószínű fejből – mesél nekik. Ez idő alatt beszűrődik az apa zongorajátéka. Minden elnyugszik, a gyermekek ágyba kerülnek, segítő az elalvást a nagymama cukros vízzel kínálja őket. Már csak egy kislámpa világít: „Az ebédlámpa csak kicsit világít be a szobába, mert behajtuk az ajtót, és jól halljuk a zongorát.” Kellemes és békés a környezet, a gyermekben mégis félelmek törnek fel (ehhez talán hozzájárultak a mesékben szereplő elvarázsolt mesealakok): egy rémisztő árnyat vesz észre a falon. A gyerekek ismerik már, ő a Homokember.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a bemutatás kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Megfogalmazza, hogyan jelenik meg és mit jelképez a Homokember: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem fogalmazza meg a kérdést.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól fogalmazza meg a kérdést.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan fogalmazza meg a kérdést.
3	Jól, teljességre törekedve fogalmazza meg a kérdést.

Pl.: A Homokember mindig esténként, hirtelen jelenik meg, jelenléte behálózza a történetet. A gyerekek félnek tőle: „Borzasztó ránézni, mert hatalmas, félelmes és csúnya ő.” Inkább elalszanak, hogy még véletlenül se lássák tovább. A Homokember hozza az álmot a gyerekek szemére. Nem egy valószínű ember, hanem – ahogyan az apa türelmesen elmagyarázza – csak egy kancsó árnyéka a falon. Látható, hogy – különösen a gyermekek képzeletében – a biztonságos környezetben túl létezik egy ingatag fantomvilág is, amelyben titokzatos lények tűnhetnek fel. A fantom a gyermeki fantázia szüleménye, amely belemászik a tudatba. A Homokember a felhőtlen gyerekkorba befurakodó szorongás szimbóluma, amellyel a novellában a szerző az idill állandó veszélyeztetettségét érzékelteti.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettséggel arányosan adható meg.

Pont	Állást foglal arról, mit jelent a család az életünkben, miért jó családban élni; leírja, szerinte mi teheti a hétköznapot ünneppé: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Nem fejt ki az álláspontját.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól fejt ki az álláspontját.
2	Megfelelően, de kevésbé lényegre törően fejt ki az álláspontját.
3	Jól, meggyőzően fejt ki az álláspontját.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Megfogalmazza, voltak-e korábbi életében, vagy vannak-e most félelmei, leírja, hogyan tudta, illetve hogyan tudja legyőzni őket: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Nem fogalmazza meg a kérdéssel kapcsolatos tapasztalatait.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól fogalmazza meg a kérdéssel kapcsolatos tapasztalatait.
2	Megfelelően, de kevésbé lényegre törően fogalmazza meg a kérdéssel kapcsolatos tapasztalatait.
3	Jól, meggyőzően fogalmazza meg a kérdéssel kapcsolatos tapasztalatait.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

2. A kevésbé irányított irodalmi fogalmazás értékelése

A dolgozat témája: Molnár T. Eszter: Present, perfect című írása

A jelölt a dolgozatában a szempontoknak megfelelően elvégzi az alábbiakban leírtakat.

Pont	Ismerteti a szöveg témáját: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti a témát.
1	Felszínesen ismerteti a témát, illetve csak a szöveg tartalmát írja le.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti a témát.

Pl. A novellarészlet egy tipikusan mai, sok tizenévesssel megesett történetet mutat be. A szöveg egy kamaszlány és édesanyja történetét, kettőjük munkahelyi, otthoni és iskolai beilleszkedésének a folyamatát jeleníti meg, és azt, hogyan hat a megváltozott környezet az emberek értelmi és érzelmi világára.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám az ismertetés kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Ismerteti az írói elbeszélésmódot: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti az elbeszélésmódot.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól ismerteti az elbeszélésmódot.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti az elbeszélésmódot.

Pl.: A novella narrátora maga a lány, aki egyes szám első személyben megírt monológban mondja el a vele megesett történeteket, a múltbeli eseményeket, valamint az új környezettel kapcsolatos élményeit és észleléseit. Először a reggeli készülődésüket, aztán az iskolai és a tanítás utáni eseményeket eleveníti fel. Az édesanyjával, az iskolatársaival és a barátnőjével folytatott párbeszédet is ő meséli el.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám az ismertetés kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Ismerteti, hogyan viszonyul a lány és az édesanyja a megváltozott körülményekhez: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti a viszonyulásukat.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól ismerteti a viszonyulásukat.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan ismerteti a viszonyulásukat.
3	Jól, teljességre törekedve ismerteti a viszonyulásukat.

Pl.: A középiskolás lány és az édesanyja kettesben, csonka családban élnek külföldre költözésük után, az apa Magyarországon maradt, és már új társa van. Angliában egy egészen kicsi, az otthoni lakhelyükhöz képest jóval alacsonyabb komfortfokozatú lakásba költöznek. Mindketten másként élik meg ezt a változást: míg a szülő szerencsésen talált már munkát, és kitartóan igyekszik beilleszkedni („Rágja a körmét, görcsöl, hogy el fog késni miattam. Még nem ismeri ki magát túl jól a menetrendeken.”), addig a lány idegenként viselkedik, és kész csapásként éli meg a helyzetét, az iskolába sincsen kedve elindulni, legszívesebben otthon maradna: „Mondom, hogy én ma nem megyek sehová, rosszul érzem magam, kapar a torkom.”

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám az ismertetés kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Megvizsgálja, hogyan éli meg a lány az iskolában a mindennapokat: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul végzi el a vizsgálatot.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól végzi el a vizsgálatot.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan végzi el a vizsgálatot.
3	Jól, teljességre törekedve végzi el a vizsgálatot.

Pl.: A főszereplő az iskolában is nehezen találja a helyét. Egy tandíjköteles, katolikus gimnáziumba jár, ahol idegenül érzi magát, és még a szüneteket is gyűlöli. Nyelvi nehézségei is vannak, nem érti, ha egyszerre többen beszélnek, valamint nem ismeri a szokásokat, pl. társai másképp kanalazzák a levest. Úgy érzi, a már összeszokott közösség, ahol szinte mindenki jómódúnak tűnik – „suli után hatalmas Land Roverek várják őket a kapu előtt” –, nem fogadja be. Társai reakcióit sokszor sértőnek és megalázónak érzi: „megkérdezik, lehet-e kapni kólát Magyarországon. Mikor válaszolok, az egyikük forgatja a szemét.” A lány maga is ellenséges, és ez az érzés éppen egy olyan iskolatársával kapcsolatban tör ki belőle, aki hozzá hasonló utat jár be. Egy arab származású, fejkendős társa próbálja vele felvenni a kapcsolatot: „Aisa rámköszön, mosolyog, mintha örülne”. A lány azonban undort érez iránta: zavarja a másik lány ruhája, valamint nem akarja, hogy hozzáérjen. Nem tudja elviselni ezt a másságot.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettséggel arányosan adható meg.

Pont	Megvizsgálja, milyen családi és baráti kapcsolatai voltak a lánynak otthon, és hogyan alakulnak ezek az idő múltával: 3 pont. (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul vizsgálja meg a kérdést.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól vizsgálja meg a kérdést.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan vizsgálja meg a kérdést.
3	Jól, teljességre törekedve vizsgálja meg a kérdést.

Pl.: A főhős elveszettnek és magányosnak érzi magát az új helyen, ahol nincsenek rokonai, ismerősei és barátai. Folyamatosan a múltban él, óhatatlanul mindent a Magyarországon hátrahagyott életéhez mér, hiszen az összes eddigi emléke oda köti. Nostalgiaival és kicsit irigyen gondol vissza a plázában való lógásra, a jégpályára és az osztálytársaira. Átmeneti helyzetben van: új barátokat még nem talált, a régiakat pedig kezdi elveszíteni. Tudja, hogy pótolható, és barátnője, Zita hiába ígérte meg, hogy más nem ülhet a helyére az osztályban, már egy másik lánnyal, Orsival tölti az idejét. Görcsösen próbálja vele tartani a kapcsolatot: „Hiába csetelünk mindennap, egyre kevésbé értem a poénjait, és néha, mikor megkérdezem, hol van éppen, csak annyit ír, hogy semmi, meg hogy hosszú.”

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a bemutatás kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Megfogalmazza, mit vált ki mindez belőle: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul fogalmazza meg a kérdést.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól fogalmazza meg a kérdést.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan fogalmazza meg a kérdést.
3	Jól, teljességre törekedve fogalmazza meg a kérdést.

Pl.: A lány szeretne elmenekülni innen, legszívesebben egyszerűen hazaszökne. Titokban már a Magyarországra szóló repülőjegyeket nézegeti, amikről szomorúan állapítja meg, hogy sajnos a zsebpénzéből nem futja rá. Arra készül, hogy az édesanyjától lopja el majd a szükséges pénzt, és egyszerűen észrevétlenül lelép. Tudja azonban, hogy otthon sem tud igazán hova menni. Tisztában van vele, hogy az apja új társa nem szívesen fogadná, és Zita barátnője válófélben lévő szülei sem akarnak hallani arról, hogy egy évet náluk lakjon.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettséggel arányosan adható meg.

Pont	Leírja, hogyan próbált volna a lány helyében alkalmazkodni az új helyzethez. Állást foglal arról, ki és hogyan segíthetett volna a lányon: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Nem fejt ki a kérdést, és állást sem foglal a témában.
1	Felszínesen, illetve csak részben fejt ki a kérdést, és nem foglal állást a témában.
2	Megfelelően, de kevésbé lényegre törően fejt ki a kérdést, és nem foglal állást a témában.
3	Jól, meggyőzően fejt ki a kérdést, és állást is foglal a témában.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Megfogalmazza, mit tehet a távolság a barátsággal. Három jótanácsot ad arra nézve, hogyan tudjuk megőrizni a távollét ellenére is a barátságot: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Nem fogalmazza meg véleményét, és tanácsokat sem ad.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól fogalmazza meg véleményét, és tanácsokat sem.
2	Megfelelően, de kevésbé lényegre törően fogalmazza meg véleményét, és tanácsokat sem ad.
3	Jól, meggyőzően fogalmazza meg véleményét, és tanácsokat sem ad.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Az irodalmi dolgozat nyelvezetét a szakmai érettségi vizsga tantárgyi vizsgakatalógusa alapján értékeljük (helyesírás, nyelvhelyesség: 4 pont; stílus: 2 pont; szerkezet: 2 pont).